

POSTANOWIENIE

28 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 28 października 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa W. sp. z o. o. w S.

przeciwko S. S.A. w B.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej W. sp. z o.o. w S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 12 września 2023 r., I ACa 1730/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od W. sp. z o. o. w S. na rzecz S. S.A. w B. 7500

(siedem tysięcy pięćset) zł kosztów postępowania kasacyjnego.

(G.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 22 czerwca 2021 r., II Cgg 146/18, Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo powodowego poszkodowanego o naprawienie szkody spowodowanej ruchem zakładu górniczego prowadzonego przez poprzednika prawnego pozwanego przedsiębiorcy.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację poszkodowanego.

Sąd ten ustalił, że w stosunku do przedsiębiorcy prowadzącego zakład górniczy, którego ruch miał spowodować szkodę, ogłoszono upadłość. Pozwany przedsiębiorca w 2004 roku nabył zakład górniczy od syndyka masy upadłości, już

po wygaśnięciu koncesji na wydobywanie. Pozwany nie wznowił wydobywania na obszarze, który mógłby powodować szkody na nieruchomościach powodowego poszkodowanego. Sąd drugiej instancji uznał, że nabywca zorganizowanej części przedsiębiorstwa, w tym zakładu górniczego, nie odpowiada za szkody wyrządzone ruchem przedsiębiorstwa przed nabyciem (art. 317 ust. 2 zd. 2 pr.upadł.).

Poszkodowany wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej ze względu na wystąpienie w sprawie zagadnienia prawnego, czy gdy jest znany sprawca szkody górniczej lub jego następca prawny, to czy okoliczność, że następca prawny nabył zakład górniczy za pośrednictwem komornika lub w toku postępowania upadłościowego oznacza, że nabywca nie odpowiada za szkodę spowodowaną ruchem zakładu górniczego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawione zagadnienie prawne zostało oparte na błędnym założeniu, że nabywca przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części jest następcą prawnym zbywcy. Tymczasem nabywca przedsiębiorstwa odpowiada solidarnie ze zbywcą za zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa, powstałe przed zbyciem (art. 55⁴ k.c.), do wartości przedsiębiorstwa, co jednak nie jest następstwem prawnym ani pod tytułem ogólnym, ani szczególnym. Nabywca przedsiębiorstwa jest następcą prawnym zbywcy tylko co do praw objętych umową przenoszącą przedsiębiorstwo, lecz co do zasady nie przejmuje zobowiązań zbywcy. Taka sukcesja praw pod tytułem szczególnym nie oznacza ogólnego następstwa prawnego. Skutki zbycia przedsiębiorstwa upadłego lub jego części reguluje art. 317 pr.upadł., który jako przepis szczególny wyłącza stosowanie art. 55⁴ k.c. W to miejsce art. 317 § 2 zdanie 2 pr.upadł. wprowadza zasadę, że nabywca przedsiębiorstwa upadłego nie odpowiada za zobowiązania upadłego.

Następstwo prawne nabywcy przedsiębiorstwa upadłego można rozważać w sferze administracyjnej (art. 317 § 1 pr.upadł.) i stosunków pracy (art. 317 § 3 pr.upadł.). Nabywca przedsiębiorstwa upadłego jest także następcą prawnym zbywcy co do praw dotyczących przedsiębiorstwa lub jego składników. Prawa te przechodzą na nabywcę na mocy umowy nabycia i z mocy prawa wstępuje on

w miejsce upadłego lub syndyka do postępowań cywilnych i administracyjnych dotyczących przedsiębiorstwa lub jego składników (art. 317 § 3 pr.upadł.). Jednak zobowiązanie do naprawienia szkody spowodowanej ruchem przedsiębiorstwa nie jest zobowiązaniem dotyczącym przedsiębiorstwa. Z chwilą powstania zobowiązanie to odrywa się od przedsiębiorstwa i obciąża przedsiębiorcę (art. 435 k.c.), w tym prowadzącego ruch zakładu górniczego (art. 435 k.c. w zw. z art. 144 ust. 3 Prawa geologicznego i górniczego [p.g.g.] oraz art. 146 ust. 1 p.g.g.). Obowiązek naprawienia szkody górniczej, tak jak każdej szkody wyrządzonej przez ruch przedsiębiorstwa, nie jest długiem rzeczowym, obciążającym każdorazowego prowadzącego zakład górniczy lub inne przedsiębiorstwo. Dlatego wstąpienie nabywcy przedsiębiorstwa upadłego do postępowań dotyczących przedsiębiorstwa dotyczy tylko praw, a zobowiązań tylko tych obciążających każdorazowego właściciela przedsiębiorstwa lub jego składników albo obciążających każdy podmiot prawa nabytego wraz z przedsiębiorstwem. Proces o dług upadłego w ogóle nie może się toczyć w trakcie postępowania upadłościowego, gdyż dług ten podlega zgłoszeniu do listy wierzytelności i podział funduszy masy upadłości jest jedyną drogą zaspokojenia długu upadłego.

Skarżący dopatruje się zagadnienia prawnego w rzekomej kolizji art. 146 ust. 1, 3 i 4 p.g.g. oraz art. 317 ust. 2 zdanie 2 pr.upadł. Tymczasem art. 146 ust. 1 i 2 p.g.g. są przepisami szczególnymi wobec art. 435 k.c. Zagadnienie, w jakim zakresie te przepisy Prawa geologicznego i górniczego wprowadzają jakieś odmienności w stosunku do art. 435 k.c., a w jakim jedynie powtarzają zasady z art. 435 k.c., nie występuje w niniejszej sprawie. Artykuł 146 ust. 1 i 2 p.g.g. ustanawia, tak jak art. 435 k.c., zasadę, że za szkodę wyrządzoną przez ruch zakładu górniczego (przedsiębiorstwa) odpowiada podmiot prowadzący ruch zakładu górniczego (przedsiębiorstwa) w chwili, gdy ruch ten zapoczątkował ciąg zdarzeń prowadzących do szkody (art. 361 § 1 k.c.). Nabywca zakładu górniczego lub innego przedsiębiorstwa może odpowiadać za szkodę będącą normalnym następstwem ruchu przedsiębiorstwa przed jego nabyciem, lecz powstałą lub ujawnioną po nabyciu, tylko jako następca prawny zbywcy lub na podstawie art. 55⁴ k.c. Jak wyżej wskazano nabywca przedsiębiorstwa nie jest następcą prawnym

zbywcy, a stosowanie art. 55⁴ k.c. w przypadku nabycia przedsiębiorstwa upadłego zostało wyłączone przez art. 317 § 2 zdanie 2 pr.upadł.

Specyfiką szkód górniczych jest możliwość ich powstania po długim czasie od przyczyny w postaci ruchu zakładu górniczego. Czasami ruch zakładu górniczego uruchamia w skorupie ziemskiej procesy fizyczne, które dopiero po długim czasie powodują powstanie szkody na powierzchni. Dlatego, jeżeli nie można ustalić, czy przyczyną szkody jest ruch zakładu górniczego przed czy po jego nabyciu, za szkodę odpowiada przedsiębiorca mający prawo prowadzenia ruchu zakładu górniczego lub innej działalności uregulowanej ustawą w dniu ujawnienia się szkody (art. 146 ust. 3 p.g.g.). To odstępstwo od zasady odpowiedzialności wyłącznie za skutki ruchu zakładu z okresu prowadzenia tego ruchu, niezależnie od chwili powstania szkody, nie jest jednak podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. oddalił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Na podstawie art. 98 k.p.c. pozwanemu przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

(G.G.)

[r.g.]